

Światowy Dzień Osób Jąkających (się), Międzynarodowy Dzień Jąkających

(ang. *International Stuttering Awareness Day - ISAD*) - **święto obchodzone 22 października**. Ustanowione zostało w lipcu 1998 roku z inicjatywy Międzynarodowego Stowarzyszenia Jąkających się (ang. *International Association Stuttering, ISA*), aby zwrócić uwagę społeczeństwa na skalę problemu, jakim jest jąkanie oraz jego skomplikowaną materię.

Mało kto z ludzi zastanawia się dłużej nad problemem jąkania. Terminem tym określamy ogólnie zaburzenia płynności mowy. Problemy te u niektórych są jedynie nieznaczne a u innych bardzo dokuczliwe, czasem wręcz uniemożliwiające normalne życie. Jąkanie wbrew pozorom jest poważnym problemem społecznym, ponieważ aż ok. 2% społeczeństwa jąka się. Wśród dzieci, współczynnik ten, wg niektórych badań, może być nawet kilkukrotnie wyższy! Na szczęście u części dzieci jest to tzw. jąkanie fizjologiczne, które przez wielu uważane jest za pewien etap rozwoju mowy i jąkanie samo ustępuje po pewnym czasie.

Osoby jąkające niezwykle łatwo izolują się od społeczeństwa, ponieważ bardzo często są źle przyjmowane przez nieświadomych w tym względzie innych ludzi. Osoby jąkające mogą mieć problemy z najprostszymi czynnościami związanymi z komunikacją werbalną – choćby niemożliwe mogą być rozmowy telefoniczne, zakupy w sklepie, załatwienie spraw urzędowych, czy nawet zapytanie się o godzinę. Jak wiadomo bez tych czynności nie da się żyć i osoby jąkające się niestety są skazane przy ich wykonywaniu na spore problemy.

Profesjonalna terapia jąkania polega głównie na tym, aby zniwelować u chorego wszelkie obawy związane z mową i skłonić taką osobę do normalnych kontaktów społecznych. Bardzo często już sama zmiana podejścia do problemu powoduje zmniejszenie, a z czasem nawet zniknięcie jąkania. Niestety proces ten może trwać nawet długimi latami, wymaga długotrwałej terapii psychologicznej oraz logopedycznej.

Gdzie osoby jąkające się, ich rodzice, opiekunowie i nauczyciele mogą szukać fachowej pomocy?

Najprostszym sposobem jest zgłoszenie się po pomoc do logopedy w poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej poradni logopedycznej, która w swojej ofercie proponuje pomoc osobom jąkającym się. W Polsce funkcjonuje również kilka specjalistycznych ośrodków terapii jąkania, w których logopedzi pracują z osobami mówiącymi nie płynnie, stosując różnorodne metody terapeutyczne. Chcąc spełnić potrzeby osób jąkających się, oferują coraz bogatszy wachlarz nowatorskich metod i form terapii tego zaburzenia. Pacjenci mogą otrzymać w nich profesjonalną i efektywną pomoc ze strony wysoko wykwalifikowanych terapeutów mowy.

Ponadto działają również bardzo aktywnie Kluby „J”, czyli grupy samopomocowe dla osób jąkających się. Członkowie tych klubów udzielają sobie wzajemnie emocjonalnego wsparcia i praktycznej pomocy w przezwyciężaniu problemu jąkania. Kluby biorą również udział w corocznych ogólnopolskich zjazdach osób jąkających się i organizują Światowy Dzień Osób Jąkających się. W ramach funkcjonowania Klubów „J” prowadzona jest również działalność popularyzatorska w zakresie problematyki jąkania.

Niezależnie od tego, na jaką metodę terapii zdecyduje się uczeń, pamiętajmy o tym, że o jej skuteczności będzie decydować motywacja i zaangażowanie w proces terapeutyczny, zarówno samego terapeuty mowy, jak też osoby w niej uczestniczącej.

Wskazówki dla nauczycieli

NAUCZYCIELU, jeżeli Twój uczeń się jąka:

Bądź wyrozumiały i cierpliwy - uczeń jąkający się nie oczekuje specjalnego traktowania, daj mu jedynie więcej czasu na odpowiedź i traktuj go jak innych, z życzliwością.

Zapoznaj uczniów w klasie z problemem jąkania, aby wyzwolić w nich tolerancję i chęć pomocy. Zadbaj o klimat życzliwości.

Stwórz w klasie atmosferę sprzyjającą swobodnemu wypowiedaniu się, postaraj się, żeby wszyscy zaakceptowali sposób mówienia ucznia z nie płynnością mowy.

Epizody niepłynności traktuj naturalnie - pamiętaj, jesteś wzorem zachowania wobec ucznia jąkającego się.

Mów powoli i spokojnie, nie stosuj presji czasowej - ułatwisz mu wypowiedź, jeśli nie będziesz zmuszać go do pośpiechu i konkutowania o uwagę i możliwość zabrania głosu.

Nie dawaj „dobrych rad”: „Zwolnij, weź głęboki oddech” - takimi uwagami wprowadzasz go w zakłopotanie.

Nie kończ za niego zdania i nie poprawiaj go - możesz pomóc, wspólnie wypowiadając trudne wyrazy, frazy lub zdania; stosuj pauzy.

Nie zwalniasz jąkającego się z odpowiedzi ustnych, ale też nie wyrwij go do odpowiedzi, pozwól mu odpowiadać z ławki.

Podczas odpowiedzi ucznia staraj się utrzymywać z nim kontakt wzrokowy, w pozawerbalny sposób okazuj aprobatę dla niego i jego wypowiedzi.

Okazuj zainteresowanie tym, co mówi uczeń a nie sposobem mówienia. Reaguj tak samo wtedy, gdy mówi płynnie i kiedy się jąka.

Oceniaj wartość merytoryczną jego odpowiedzi - jąkanie nie oznacza braku wiedzy tylko kłopot z jej przekazaniem.

Podkreślaj mocne strony ucznia, wzmacniaj poczucie jego wartości, jednocześnie nie pozwól, by jąkanie stało się wymówką i usprawiedliwieniem dla nieuczenia się.

Spotkaj się z uczniem na osobności, porozmawiaj z jego rodzicami. Poznaj jego potrzeby, sytuację rodzinną, upewnij się, czy korzysta już z terapii mowy. Wspieraj jego i rodzinę swoją wiedzą pedagogiczną.

Dowiedz się, czy uczeń jąkający się używa technik, gestów wspomagających płynne mówienie - pozwól mu na to i zachęcaj do ich stosowania podczas lekcji.

Dowiedz się więcej o jąkaniu! Jeżeli to możliwe, skontaktuj się z logopedą prowadzącym terapię i poproś o wskazówki, w jaki sposób możesz wspierać proces terapeutyczny swojego ucznia.

Wskazówki dla rodziców

RODZICU ,jeżeli Twoje dziecko się jąka:

Nie mów do dziecka, aby się nie jąkało. Gdyby mogło nie robiłoby tego. Takie uwagi powiększają tylko zakłopotanie, gdyż ono nie wie jak mówić płynnie.

Nie strasz, nie bądź rozdrażniony i zniecierpliwiony, wtedy dziecko staje się bardziej zaniepokojone i napięcie zwiększa się.

Nie mów za dziecko i nie odpowiadaj za nie na pytania. To powiększa tylko niepewność, powoduje zawstydzenie i trudności, gdy w końcu musi samo mówić.

Nie polecaj dziecku, aby powtórzyło, mówiło wolniej, pomyślało zanim powie lub wzięło większy oddech. To wszystko pogłębia zaburzenie i wkracza w spontanizację mówienia, kierując uwagę na to ,jak się mówi, zamiast co się mówi.

Reaguj tak samo wtedy gdy dziecko jąka się i gdy mówi gładko. Reaguj na to co mówi a nie jak mówi.

Jeśli dziecko śpieszy się mówiąc, jest nadmiernie podniecone i napięte, można powiedzieć: uspokój się, mamy przecież dużo czasu. To zupełnie co innego niż: mów wolniej. Nie zwracamy bowiem uwagi bezpośrednio na fakt mówienia.

Nie podkreślaj faktu, że dziecko mówiło płynnie. To może wywołać wrażenie, że kochamy je tylko wtedy, gdy mówi gładko. Konsekwencją może być walka o płynność mówienia, poczucie, że jest traktowane inaczej gdy jąka się a inaczej, gdy mówi płynnie.

Nie wsłuchuj się szczególnie uważnie w mowę dziecka, gdy ono jąka się. Bystre dzieci mogą to wykorzystać jako sposób zwrócenia na siebie uwagi. Jeżeli uważają się za odsunięte, to mogą zacząć się jąkać, aby stać się postacią centralną i ośrodkiem zainteresowania.